

SVEINN AÐALSTEINSSON

FRÆÐSLUMIÐSTÖÐ ATVINNULÍFSINS

Sveinn Aðalsteinsson

Árið 2016 er 14. starfsár Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins (FA) og sjötta ár starfseminnar sem byggist á lögum um framhaldsfræðslu nr. 27/2010. Samkvæmt lögunum er markhópur FA fullorðið fólk sem ekki hefur lokið formlegri menntun á framhaldsskólastigi. Markmið FA er að veita þessu fólki tækifæri til að afla sér menntunar eða bæta stöðu sína á vinnu-markaði. Á grundvelli laganna er í gildi þjónustusamningur við mennta- og menningarmálaráðuneytið. FA sinnir markhópnum ekki beint heldur í gegnum samstarfsaðila sína, sem eru fræðslu- og símenntunarmiðstöðvar innan KVASIS, í iðngreinum og á vegum opinbera vinnu-markaðarins, alls 14 fræðsluaðilar. Samkvæmt samningnum sér FA um umsýslu Fræðslu-sjóðs. Auk þeirra verkefna sem lögin og þjónustusamningurinn kveða á um vistar FA einnig fulltrúa í Norræna tengslanetinu um nám fullorðinna (NVL) sem kostað er af Norrænu ráð-herranefndinni og vinnur að ýmsum samstarfsverkefnum sem tengjast viðfangsefnum FA en eru fjármögguð með styrkjum.

Starfsemi Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins (FA) hefur verið með nokkuð reglubundnum hætti á árinu. Ingibjörg Elsa Guðmundsdóttir lét af störfum framkvæmdastjóra 1. júní og við tók Sveinn Aðalsteinsson. Ingibjörg Elsa hefur verið framkvæmdastjóri FA frá stofnun, 2003, og eru henni færðar þakkir fyrir frábært brautryðjendastarf.

Nýr þjónustusamningur við mennta- og menningarmálaráðuneytið (MRN) tók gildi í ársbyrjun 2016 og gildir út árið 2021. Samningurinn byggir á lögum um framhaldsfræðslu sem ætlað er að mæta þörfum einstaklinga með stutta form-lega menntun. FA sinnir markhópnum ekki með beinum hætti, heldur í gegnum samstarfsaðila sína, sem eru fræðslu- og símenntunarmiðstöðvar innan KVASIS, í iðngreinum og á vegum opinbera vinnumarkaðarins. Alls eru þetta 14 fræðslu-aðilar, sem jafnframt eru samstarfsaðilar Fræðslusjóðs. Gerð er starfsáætlun fyrir hvert ár sem nálgast má á heimasíðu FA, www.frae.is og byggir hún á þjónustusamningnum við mennta- og menningarmálaráðuneytið og er lögð fyrir það til samþykktar. Í lok árs er gerð ársskýrsla, sem skilað er til MRN. FA vistar einnig tengilið Norræna netsins um nám fullorðinna (NVL) sem kostað er af Norrænu ráðherranefndinni.

Hér á eftir verður gerð grein fyrir helstu verkefnum FA á tímabilinu 1. janúar til 31. október 2016. Vísað er til árs-skýrslu FA 2015 varðandi ítarlega umfjöllun um starfsárið 2015 en hér má finna stutta tölfræðilega samantekt um árið

2015 auk umfjöllunar um starfið það sem af er árinu 2016 og tölur eru til um.

FRÆÐSLUSJÓÐUR

FA þjónustar stjórn Fræðslusjóðs og hefur umsjón með honum samkvæmt þjónustusamningi við mennta- og menningarmálaráðuneytið. FA gerir samninga við fræðsluaðila fyrir hönd stjórnar sjóðsins og safnar upplýsingum um framgang verkefna um árangur í starfinu og miðlar þeim til stjórnarinnar.

Fjárhæðir umsókna á árinu 2016 til vottaðra námsleiða námu alls rúmum 626 m.kr., til náms- og starfsráðgjafar tæp-lega 201 m.kr. og til raunfærnimats tæpum 194 m.kr. Samtals tæplega 1.021 m.kr.

Úthlutun var með eftirfarandi hætti:

• Vottaðar námsleiðir	494.140.000
• Náms- og starfsráðgjöf	131.000.000
• Raunfærnimat	178.536.900
Samtals úthlutað	803.676.900

Úthlutanir til nýsköpunar- og þróunarverkefna fóru fram á vormánuðum. Sótt var um styrki til 29 verkefna að upphæð 68.848.954 kr. Úthlutað var til 14 verkefna alls 33.758.100 kr.

Fræðslusjóður greiddi nærri 509,7 m.kr. til framkvæmdar á vottuðum námsleiðum hjá samstarfsaðilunum á árinu

2015. Samstarfsaðilar Fræðslusjóðs í þessu verkefni á árinu 2015 voru 13 símenntunarmiðstöðvar. Vottað nám er skilgreint sem nám samkvæmt námsleiðum sem hafa verið sérhannaðar fyrir fólk á vinnumarkaði sem ekki hefur lokið framhaldsskóla og sem metnar hafa verið til eininga á framhaldsskólástigi.

Árið 2015 voru þátttakendur 2.706 talsins í 215 vottuðum námsleiðum sem Fræðslusjóður fjármagnaði. Um 66% þátttakenda komu af landsbyggðinni en 34% þeirra sem sóttu námið komu frá höfuðborgarsvæðinu. Þátttakendum hjá fimm símenntunarmiðstöðvum fjölgaði á milli árunna 2014 og 2015 en fækkaði hjá átta stöðvum. Í heild fækkaði þátttakendum úr 2.804 í 2.706.

Fleiri konur en karlar eru þátttakendur í vottuðum námsleiðum. Á síðustu árum hefur körlum fjölgað nokkuð og árið 2015 var hlutfall þeirra 34% sem er 1% hærra en árið áður og töluvert hærra en árið 2008 þegar hlutfall karla var aðeins tæp 20%.

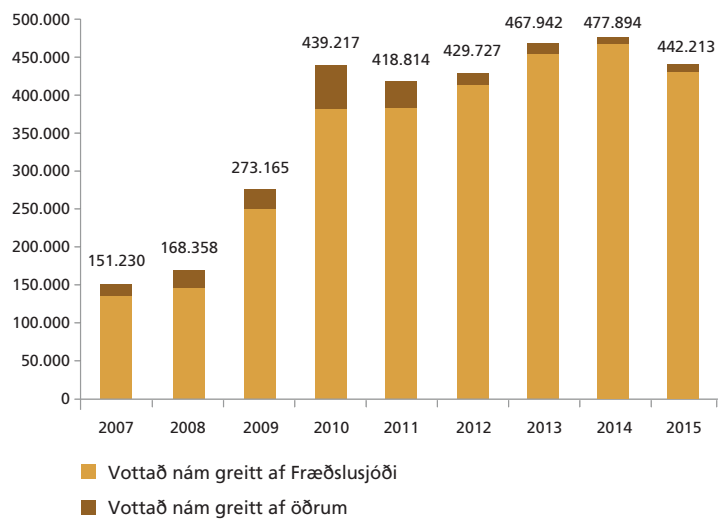
Samanburður árunna 2014 og 2015 sýnir að í vottuðu námi, greiddu af Fræðslusjóði, fækkar nemendastundum um rúmlega 36 þúsund, á meðan nemendastundum í vottuðu námi, greiddu af öðrum, fjölgaði óverulega, eða um rúmlega 500 nemendastundir. Samanlagt fækkar nemendastundum í vottuðu námi fyrir markhóp FA um tæplega 36 þúsund eins og mynd 1 sýnir.

Á árinu 2015 nam kostnaður við framkvæmd náms- og starfsráðgjafar alls tæpum 114,2 m.kr.

Árið 2015 héldu átta af þrettán fræðsluaðilum samtals 108 kynningarfundir í náms- og starfsráðgjöf en þar af fóru 84 kynningar fram á vinnustöðum, eða 78%, en aðrar kynningar voru 24, eða 22%.

Heildarfjöldi ráðgjafarviðtala hjá símenntunarmiðstöðvunum og fræðslumiðstöðvum iðngreina árið 2015 var 8.319 viðtöl á móti 9.467 árið 2014 sem er fækkun um 1.148 viðtöl eða um 12%, sbr. töflu 1 hér á eftir. Sjö miðstöðvar skila fleiri viðtölum heldur en árið 2014 en sjö eru með færri viðtöl en árið áður. Mest fækkun viðtala var hjá Mími-símenntun, Miðstöð símenntunar á Suðurnesjum og Fræðsluneti Suðurlands.

Mynd 1. Nemendastundir í vottuðu námi fyrir markhóp FA, 2007–2015

Af þessum 8.319 viðtölum flokkast 55,5% sem hefðbundin viðtöl, 17,8% voru í hópráðgjöf, 16,9% fólust í raf-rænni ráðgjöf og símaráðgjöf, 4,4% voru hvatningarviðtöl og 5,3% flokkast undir færnimöppugerð í raunfærnimati.

Skipting eftir kyni hefur tekið nokkrum breytingum á undanförunum árum. Árið 2007 voru karlar 39% þeirra einstaklinga sem sóttu ráðgjöf og konur 61%, næstu ár óx hlutfall karla jafnt og þétt og árið 2011 var hlutfall karla komið í 59%. Árið 2015 var hlutfall karla 57% og kvenna 43%, sem er sama skipting og árið á undan. Aldurssamsetning í ráðgjöfinni fyrir árið 2015 sýnir að helmingur ráðþega eru á aldrinum 26–40 ára (50%), og stór hluti þeirra er á aldrinum 41–55 ára (28%). Litlar breytingar hafa orðið á aldurssamsetningu síðustu árin.

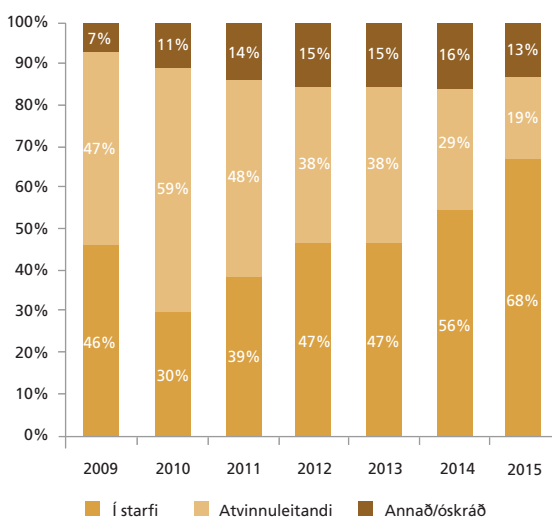
Árið 2015 voru 80% viðtala náms- og starfsráðgjafa við einstaklinga sem hafa ekki lokið námi á framhaldsskólástigi, þ.e. hafa aðeins lokið grunnskóla eða hafið nám í framhaldsskóla og ekki lokið. Hlutfall viðtala við einstaklinga sem höfðu lokið iðn- eða starfsmenntun var 11%.

Árin 2009 og 2010 jókst þjónusta náms- og starfsráð-

Tafla 1. Fjöldi ráðgjafarviðtala árin 2010–2015

Fræðsluaðilar	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Símenntunarmiðstöðvar	8.552	8.316	7.403	7.517	6.691	5.661
Fræðslumiðstöðvar iðngreina	2.247	2.552	2.814	3.347	2.776	2.658
Samtals	10.799	10.868	10.217	10.864	9.467	8.319

Mynd 2. Ráðgjafaviðtöl 2009–2015. Staða á vinnumarkaði

gjafa við atvinnuleitendur mikið, á meðan ráðgjöf við einstaklinga í starfi dróst saman. Þessi mikla breyting hefur svo hægt og bítandi gengið til baka eftir það. Fjöldi viðtala atvinnuleitenda hjá náms- og starfsráðgjöfum símenntunarmiðstöðvanna fækkaði á árunum 2010–2012 en fjölgaði svo aftur árið 2013. Árið 2014 fækka viðtölunum aftur og heldur enn áfram að fækka 2015 með bættu atvinnuástandi. Þegar hlutfall viðtala við atvinnuleitendur er skoðað sést að það lækkaði úr 59% árið 2010 í 48% árið 2011 og svo niður í 38% árið 2012. Hlutfallið stóð svo í stað á milli 2012 og 2013 en lækkaði árið 2014 í 29%. Árið 2015 hélt þetta hlutfall enn áfram að lækka og fór í 19% (sjá mynd 2).

Á árinu 2015 var framkvæmt raunfærnimat fyrir rúmlega 103,4 m.kr. samtals, bæði í löggiltum iðngreinum og til náms utan iðngreina.

Árið 2015 var úthlutað rúmlega 58,5 m.kr. til framkvæmdar á raunfærnimati í löggiltum iðngreinum og einni m.kr. til gátlistagerðar. Samtals var því úthlutað rúmlega 59,5 m.kr. til framkvæmdar raunfærnimats í löggiltum iðngreinum.

Framkvæmd á móti viðmiðum löggiltra iðngreina á árinu

2015 var alls tæpar 44 m.kr. Tæplega 14,5 m.kr. var skilað í árslok og ólokin verkefni sem flytjast yfir áramót nema einni m.kr. Á árinu 2015 fóru 192 einstaklingar í raunfærnimat í löggiltum iðngreinum, þar af 154 hjá IÐUNNI fræðslusetri og 38 hjá Fræðsluskrifstofu rafiðnaðarins. Fjöldi staðinna eininga á árinu 2015 var 9.755 á móti 11.233 árið 2014 sem er um 13% fækkun á milli ára (sjá töflu 2).

Meðaltal staðinna eininga í raunfærnimati í löggiltum iðngreinum, sem fer fram á móti námskrám árið 2015, er 50,8 fyrir hvern einstakling. Meðalfjöldi staðinna eininga voru allt frá 8,3 einingum í rafvirkjun og upp í 122 í bakaraðin eins og fram kemur í töflu 3.

Standist einstaklingar ekki viðmið í raunfærnimati felst töluverður kostnaður í því. Þar að auki getur slíkt haft neikvæð áhrif á sjálfsmynd viðkomandi. Því er mikilvægt að hlutfall staðinna eininga sé gott. Mikilvægur liður í því að stuðla að góðu hlutfalli staðinna eininga er að skimun ráðgjafa í upphafi sé góð (sjá töflu 3).

Á árinu 2015 fengu 11 símenntunarmiðstöðvar úthlutað úr fræðslusjóði styrk til samtals 25 raunfærnimatsverkefna utan iðngreina. Heildarúthlutun til þessara verkefna var samtals rúmar 82,4 m.kr. auk þess sem eftirstöðvar frá fyrra ári námu 3,8 m.kr. Heildarféarmagn til framkvæmdar á árinu voru því alls tæplega 86,2 millj.

Á árinu luku 258 einstaklingar raunfærnimati utan iðngreina á móti 231 einstaklingi 2014. Varðandi raunfærnimatið sjálft er annars vegar metið til eininga á móti námskrám á framhaldsskólastigi og hins vegar metið á móti viðmiðum atvinnulífsins. Í þeim tilvikum eru engar einingar til mats heldur færniviðmið í tiltekinni grein.

Heildarfjöldi staðinna eininga í raunfærnimati utan iðngreina á árinu 2015 var 8.560 einingar. 226 einstaklingar þreyttu mat á móti námskrám og var meðaltal staðinna eininga á mann tæplega 38 einingar. Hlutfall staðinna eininga fyrir árið var 86% (sjá töflu 4).

Tafla 2. Fjöldi staðinna eininga í raunfærnimati í löggiltum iðngreinum

Fræðsluaðili	Fjöldi einst.	Fjöldi eininga í mati	Fjöldi staðinna eininga	Fjármagn	Kostn. á ein. án ráðgjafar
Fræðsluskrifstofa rafiðnaðarins	38	402	314	2.436.000	7.758
IÐAN fræðslusetur	140	12.249	9.441	41.499.000	4.396
Samtals	178	12.651	9.755	43.935.000	4.504

Tafla 3. Fjöldi staðinna eininga í raunfærnimati eftir greinum

Starfsgrein	Fjöldi einstaklinga	Fjöldi matssamtala	Fjöldi eininga í mati	Fjöldi staðinna eininga	Hlutfall staðinna eininga	Meðalfjöldi staðinna ein. pr. einstakling
Bakaraíðn	1	1	126	122	97%	122,0
Bílgreinar	7	12	245	159	65%	22,7
Blikksmiði	3	12	236	151	64%	50,3
Framreiðsla	11	23	894	621	69%	56,5
Húsasmiði	45	123	4.513	3.705	82%	82,3
Matreiðsla	11	26	1.529	857	56%	77,9
Málaraíðn	11	22	410	274	67%	24,9
Málmsuða	5	30	356	228	64%	45,6
Múraraíðn	3	6	161	127	79%	42,3
Netagerð	16	42	1.318	1.147	87%	71,7
Pípulögn	8	20	772	737	95%	92,1
Rafvirkjun	38	158	402	314	78%	8,3
Rennismiði	2	6	99	94	95%	47,0
Slátrun	6	12	246	192	78%	32,0
Stálsmiði	6	24	336	281	84%	46,8
Vélstjórn	5	9	186	103	55%	20,6
Vélvirkjun	14	55	822	643	78%	45,9
Samtals	192	581	12.651	9.755	77%	50,8

Tafla 4. Raunfærnimat utan iðngreina

Flokkur raunfærnimats	Fjöldi einstaklinga	Fjöldi ein. í mati	Fjöldi staðinna eininga	Hlutfall staðinna eininga
Félagsliðabraut	38	1.254	1.080	86%
Félagsmála- og tómstundabraut	6	219	201	92%
Fiskvinnsla	57	3.104	2.632	85%
Leikskólaliðabraut	64	1.662	1.527	92%
Matartækni	33	3.089	2.665	86%
Skipstjórn	9	117	69	59%
Skrifstofubraut	13	320	230	72%
Stuðningsfulltrúabraut	6	159	156	98%
Almennar greinar	22	52	Færniþrep í aðalnámskrá	
Hljóðvinnsla	10	20	Færnivíðmið í atvinnulífínu	
Samtals	258	9.924	8.560	86%

ÖFLUN UPPLÝSINGA UM MARKHÓP OG MENNTUNARÞARFIR HANS

Fræðsluhönnunarferli FA (greining, hönnun, innleiðing og mat) vegna starfstengds náms hefur verið í endurskoðun og þróun á árinu til að koma til móts við athugasemdir Menntamála-stofnunar (sjá kafla hér aftar um námskrár og námslýsingar).

Greiningarhluti ferlisins byggir á aðferðum FA við hæfni-greiningar sem eru komnar í ákveðinn farveg og hafa nám-skrár og námslýsingar verið skrifaðar sem byggja á þeim. Jafnt FA sem samstarfsaðilar sem hafa hlotið þjálfun í að beita aðferðafræðinni, geta framkvæmt greiningarnar. Áfram verður unnið við að þróa vinnubrögð við hæfnigreiningar og þjálfna samstarfsaðila í notkun þeirra. Upplýsinga er einnig aflað um markhópinn með því að kortleggja þau störf sem til greina kemur að hæfnigreina. Stefnt er að fjölgun hæfni-greininga og uppbyggingu á hæfnigrunni FA.

Unnið hefur verið markvisst að því að efla þátttöku atvinnulífsins í hæfnigreiningum. FA hefur tekið þátt í að kortleggja störf innan ákveðinna starfsgreina. Það er liður í því að afla upplýsinga í samstarfi við atvinnulífið og er gert í þeim tilgangi að hvetja til hæfnigreininga.

Kortlagning á störfum og starfsheitum í ferðapjónustu var unnin í samstarfi við Starfsgreinaráð matvæla-, veitinga- og ferðapjónustugreina. Markmið með kortlagningu er að fá yfirsýn yfir helstu störf og starfsheiti í ferðapjónustu. Í því felst að gera stutta lýsingu á hverju starfi, þar sem áhersla er lögð á að greina það sjálfstæði og þá ábyrgð sem felst í starfinu. Verkefnið var undirbúið með því að afmarka umfang þess og móta fyrstu drög að uppbyggingu kortlagningar. Haldnir voru fundir með hagsmunadílum um uppbyggingu starfa innan einstakra starfssviða. Í verkefninu var ákveðið að undanskilja störf í ferðapjónustu á vegum opinberra aðila, svo og fólksflutninga með flugi og skipum.

Í framhaldi af undirbúningi kortlagningarinnar voru stjórnendur fyrirtækja beðnir um að meta einstök störf út frá verkefnum, sjálfstæði og ábyrgð. Markmiðið með því var að marka skýr skil á milli starfa þar sem í mörgum tilvikum voru notuð mörg ólík starfsheiti fyrir sambærileg störf, og einnig til að gera möguleika til starfsþróunar innan greinarinnar sýni-lega. Alls var haldinn 31 fundur af þessu tagi. Flest fyrirtækin voru á höfuðborgarsvæðinu en sum fyrirtækin voru með starfsstöðvar víða um land. Fyrirtækin voru misjöfn að stærð.

Í apríl, maí og júní var unnið að kortlagningu starfa í skrifstofu- og verslunargreinum fyrir starfsgreinaráð skrif-

stofu- og verslunargreina. Markmið kortlagningarinnar var að fá yfirsýn yfir helstu störf og starfsheiti í þessum greinum. Gerð var stutt lýsing á störfum þar sem áhersla var lögð á að greina sjálfstæði og ábyrgð sem þeim fylgir. Haldnir voru fjórir fundir með starfsgreinaráðinu og stjórnendur 14 fyrirtækja voru heimsóttir. Verkefninu lauk með því að niður-stöður voru kynntar fyrir starfsgreinaráðinu.

FA átti fulltrúa í verkefnahópi á vegum Stjórnstöðvar ferðamála sem hafði það meginverkefni að greina þarfir fyrir heildstæðar úrbætur sem efla hæfni, gæði, fagmennsku og þekkingu innan ferðapjónustunnar og gera tillögur að skil-virkum leiðum til úrbóta. Fulltrúinn var skipaður af Stjórn-stöð ferðamála í kjölfar útgáfu *Vegvísis í ferðapjónustu* í október 2015. Verkefnahópurinn lauk störfum vorið 2016 og hefur skilað tillögum um aðgerðir til Stjórnstöðvar ferðamála. Skýrsla hópsins ber heitið Fjárfestum í hæfni starfsmanna. Þar eru meðal annars gerðar tillögur um þrepaskiptingu náms, tengingu við hæfniramma um íslenska menntun (ISQF) og aukið vægi raunfærnimats. Einnig er lagt til að stofnað verði þekkingarsetur ferðapjónustunnar og að Fræðslumið-stöð atvinnulífsins leiði verkefnið. Á fjárhagsálagnum ársins var veitt fé til stofnunar þekkingarsetursins.

FA hefur sinnt beiðnum um greiningarverkefni eftir bestu getu og sett nýja starfaprófila sem verða til við greiningar inn í hæfnigrunni FA. Fylgt hefur verið eftir ritun og notkun nám-skráa með það í huga að meta hvernig niðurstöður hæfni-greininga nýtast við námshönnun og námskráritun.

Þróun greiningaraðferðarinnar í samræmi við þróun fræðsluhönnunarferlisins er í stöðugri vinnslu. Sú þróun helst í hendur við þróun á námskrám t.d. hvernig unnið er með almenna starfshæfni í námskrám. Stefnt er að því að einfalda ferlið án þess að minnka gæði og aðkomu atvinnulífs.

Lýsingar á hæfnipáttum hafa verið endurskoðaðar eftir þörfum m.t.t. orðalags og þrepaskiptingar. Vinna hófst við þýðingu nokkurra nýrra hæfnipátta á seinni hluta árs 2015 í tengslum við þau greiningarverkefni sem þá lágu fyrir. Þeirri vinnu er nú lokið. Aðrir þættir voru einnig yfirfarnir og lýsingar á efri þrepum nokkurra þátta voru þýddar úr ensku. Prentun er lokið á þriðju útgáfu af spjöldum sem innihalda nú 71 hæfni-þátt á 6 þrepum. Nokkrum stjórnunarþáttum er aðeins lýst á fjórum þrepum, þar sem þeir eiga ekki við, eðli málsins sam-kvæmt, á næstu þrepum viðmiðarammans. Fjórir þættir til viðbótar eru í hæfnigrunninum en voru ekki settir á spjöld. Þar er um að ræða grunnleikni sem þróa þarf nánar.

FA tekur þátt í norrænu samstarfsverkefni um sameigin-

lega sýn á hæfniparfir í atvinnulífi á Norðurlöndum og eflingu starfsnáms. Gerð er grein fyrir verkefninu í áðurnefndri skýrslu, í kafla um norrænt samstarf. Verkefnið ber heitið Færniþróun í atvinnulífinu, sem er nýtt tengslanet á vegum NVL.

FA tekur þátt í innlendu og erlendu samstarfi við aðila atvinnulífsins að eflingu framhaldsfræðslunnar og öflun upp- lýsinga um markhópin og menntunarparfir hans með því að vinna með og túlka gögn frá innlendum og erlendum aðilum.

NÁMSKRÁR, NÁMSLÝSINGAR OG HÆFNIRAMMINN

Fræðsluhönnunarferli FA hefur verið í þróun á árinu. Hugmyndir um að námskrá, námslýsing og námsþættir byggja á hæfnipáttum úr starfaprófil (hæfnigrunni FA) hafa verið í vinnslu með Menntamálastofnun (MMS) sem sér um vottun námskráa. Á árinu hefur verið lögð áhersla á að skilgreina enn betur hlutverk aðila í fræðsluferlinu sem og að vinna áfram að þróun námskráa og endurskoðun þeirra, en þar er mikið verk fyrir höndum á næstu árum. Jafnframt hefur verið lögð áhersla á vinnu við hæfniramma fyrir framhaldsfræðsluna og við að aðstoða samstarfsaðila við gerð námskráa og námslýsinga eins og kostur er. Áfram verður unnið að þróun og nánari útfærslu fræðsluferils í samræmi við til- lögur um nýskipan náms í framhaldsfræðslu, í samstarfi við MMS og fræðsluaðila.

Þau ánægjulegu tíðindi urðu haustið 2016 að aðilar vinnumarkaðarins, mennta- og menningarmálaráðuneytið og fleiri samtök (þar á meðal Kvasir) undirrituðu yfirlýsingu um sameiginlegan skilning á hæfniramma um íslenska menntun. Rammanum er ætlað að endurspeglar stigvaxandi hæfni- kröfur í formlegu og óformlegu námi. Jafnframt lýstu aðilar yfir vilja sínum til að vinna saman að innleiðingu rammans þannig að hann geri menntun gegnsærri, óformlega menntun sýnilegri og sé hvati fyrir einstaklinga til að auka hæfni sína, eins og segir í yfirlýsingunni. Hugmyndin um hæfniramma hefur reynst Fræðslumiðstöðinni afar vel í þróun námsúrræða og greiningarvinnu þar sem áherslan er á þekkingu, leikni og hæfni, óháð því hvernig hennar er aflað. Að mati ráðu- neytis menntamála markar undirritunin tímamót hvað varðar áherslu á sýnileika ævilangrar menntunar sem fer fram bæði við nám og störf, eins og segir á vefsíðu ráðuneytisins.

Það sem af er árinu hafa sex námskrár verið vottaðar í gegnum námskrárgrunn mennta- og menningarmálaráðu- neytisins.

F-einingar eru nú reiknaðar á sama hátt í framhaldsfræðslunni og í framhaldskólum. Reynsla þeirra fullorðnu námsmanna sem stunda nám í framhaldsfræðslunni er þannig ekki metin til fulls. Unnið hefur verið að því að finna leiðir til að meta reynslu námsmanna, til dæmis með sér- stökum námsþætti sem námsmenn geta fengið metinn á móti eigin reynslu eða með námi án leiðbeinanda sem reynslumeiri námsmenn eru fljótari að inna af hendi.

Unnið hefur verið eftir föngum að því að endurskoða eldri námskrár og setja þær inn í námskrárgrunn fyrir fram- haldsfræðslu. Samstarfsaðilum er veitt ráðgjöf og aðstoð við gerð námskráa og námslýsinga eins og kostur er.

Möguleikar á framsetningu náms í almennri starfshæfni eru í skoðun.

Í því skyni að afla þekkingar á hönnun og þróun fræðslu- ferla og útfærslu þeirra var fræðilegt efni skoðað og nýtt við endurskoðun á fræðsluhönnunarferlinu. Kennslumiðstöð Háskóla Íslands (HÍ) var heimsótt. Fyrirhugað er áframhald- andi samtal milli FA og kennslumiðstöðvarinnar.

ÞRÓUN AÐFERÐA Í FRAMHALDS- FRÆÐSLU

Starfið hefur frá upphafi falist í því að þróa kennslufræði- námskeið og halda þau en einnig í því að halda fræðslufundi og sinna ráðgjöf. Frá árinu 2003 hefur FA byggt upp og þróað áfram 20 ólík námskeið fyrir fræðslustarfsmenn, kennara og leiðbeinendur á sviði fullorðinsfræðslu sem nefnast Stiklur. Námskeiðin eru á margvíslegum sviðum, með þarfir mark- hóps FA að leiðarljósi og í samræmi við óskir og ábendingar samstarfsaðilanna. Einnig hefur verið byggt upp gagnasafn um framhaldsfræðslu, með um það bil 700 bókum og öðrum gögnum, og hafa ýmsar aðferðir og mælistikur verið mótaðar fyrir kennsluskipulag og námsefnisgerð. Frá árinu 2004 hafa alls verið haldin um 85 kennslufræðinámskeið og fræðslu- fundir fyrir fræðslustarfsmenn og leiðbeinendur. Námskeiðin námu samtals rúmlega 14.200 nemendastundum og þau sóttu 1.404 nemendur.

Það sem af er árinu 2016 hefur verið haldið námskeið um notkun rafrænna miðla í námi fyrir Mími-símenntun.

Ráðgjöf í kennslufræði hefur farið fram með óformlegum samtölum við verkefnastjóra hjá fræðsluaðilum. Haldnir hafa verið þrír fundir með verkefnastjórum þar sem rætt hefur verið um kennslufræði í framhaldsfræðslu, svo og einn fundur í starfsmannahópi FA.

Hjá FA hefur verið unnið að því að þróa faglegt starf sem samræmist kröfum, þörfum og framtíðarsýn þar sem tekið er mið af fræðsluferli framhaldsfræðslu. Nokkur umræða hefur farið fram um kröfur til leiðbeinanda í framhaldsfræðslu. Hæfni leiðbeinenda hefur verið til umræðu meðal annars í tengslum við hugmyndir um almenna námskrá fyrir framhaldsfræðslu. Mikilvægt er að viðhalda sveigjanleika kerfisins en á sama tíma að tryggja gæði. Einnig hefur verið fjallað um niðurstöður könnunar sem lögð var fyrir verkefnastjóra og verktaka í vetur. Í niðurstöðum kemur fram vilji til að vinna áfram að þróun námskeiða í kennslufræði og kennsluaðferðum fyrir framhaldsfræðsluna. Skýrar vísbendingar komu jafnframt fram um að vilji sé fyrir hendi til að nýta betur vefmiðla og samfélagsmiðla við að koma námi á framfæri við leiðbeinendur í framhaldsfræðslu.

Einn liður í að efla umræðu um framhaldsfræðslu á samfélagsmiðlum er þátttaka í Nordplus verkefninu *Open badges for adult educators*. Verkefninu lauk 31. ágúst 2016. Á árinu hafa verið haldnir fjórir veffundir með þátttakendum verkefnisins og einn vinnufundur í Helsinki í maí. Samhliða fundinum í Helsinki stóð verkefnið fyrir málþingi með yfirskriftinni *Open day for Open Badges*. Dagskránni var að hluta til streymt á netið en upptökur af erindum má finna hér <https://www.youtube.com/watch?v=ckB4YwXF3Tk>. Þá var boðið upp á vefstofu í janúar og upptöku af efni hennar má nálgast á heimasíðu verkefnisins: <https://openbadge.wordpress.com>. FA bar ábyrgð á vefsíðunni og er þeim verkþætti lokið. Þátttakendur í verkefninu (að Íslandi undanskildu) hafa sótt um og fengið styrk fyrir nýtt verkefni byggt á þessu og mun áfram verða unnið við vefsíðuna í tengslum við það.

Tveir fundir hafa verið sóttir í vinnuhópi NVL um grunnleikni fullorðinna. Skýrsla hópsins um grunnleikni á Norðurlöndunum, *Grundlæggende færdigheder i Norden*, var birt um mitt ár 2016. Bakhópur var settur saman, með fulltrúum FA og mennta- og menningarmálaráðuneytisins, MRN, um grunnleikni á Íslandi eftir lokafund vinnuhópsins.

GÆÐI OG ÞRÓUN RAUNFÆRNIMATS

Helsta verkefni FA hvað varðar raunfærnimat er að tryggja gæði og þróun, fylgjast með framkvæmd matsins, veita starfandi fagfólki þjálfun og leiðbeina um úrlausn álitamála. Áhersla er lögð á gæðamál, að tryggja aðkomu hagsmunaaðila og réttindi þess sem fer í raunfærnimat. Einnig tekur

FA þátt í innlendu og erlendu samstarfi um raunfærnimat og markmiðið er að miðla þeirri þekkingu sem þar verður til inn í starfsemi FA og til samstarfsaðila. Sífelld færast í vöxt að erlendir aðilar leiti til Íslands eftir upplýsingum um reynslu okkar af raunfærnimati.

Raunfærnimat hefur verið unnið á móti 53 námskrám og 5 störfum auk þess sem unnið er að þróun fleiri verkefna. Á árunum 2007 til 2015 luku 402 einstaklingar raunfærnimati á vegum FA.

Fyrirspurnum frá fræðsluadílum sem koma að framkvæmd raunfærnimats hefur fjölgað jafnt og þétt á undanförunum árum. Tveir meginþættir hafa áhrif á þessa þróun, það er fjölgun fræðslu- og símenntunarmiðstöðva sem koma að framkvæmdinni og fjölgun starfsgreina þar sem raunfærnimat er í boði. Flestar fyrirspurnir berast með tölvupósti og einnig er áberandi aukning þegar opnað er fyrir umsóknir í Fræðslusjóð vegna verkefna. Einnig eru haldin námskeið fyrir fagaðila í raunfærnimati og hafa þegar verið haldin þrjú námskeið það sem af er árinu, á Ísafirði í janúar og í Reykjavík í mars og september. Hvert námskeið er 15 kennslustundir að lengd og heildarfjöldi þátttakanda á þessum þremur námskeiðum voru 37 einstaklingar. Jafnhliða þessu hafa starfsmenn FA setið í nokkrum stýrihópum fyrir raunfærnimat og er þá um að ræða raunfærnimat í nýjum greinum eða ef lítil reynsla er til staðar.

Teknar voru saman og sendar út ýmsar upplýsingar til fræðsluadila um raunfærnimat, t.d. heildarárangur, árangur í einstökum greinum og um framkvæmd einstakra þátta í ferlinu. Einnig voru send út minnisblöð um helstu þætti sem þurfa að vera til staðar ef þróa á raunfærnimat í nýjum greinum. Þessar upplýsingar eru sendar þegar opnað er fyrir umsóknir í Fræðslusjóð vegna nýrra verkefna. Öflugt samstarf við samstarfsaðila er lykillinn að góðu raunfærnimati.

Lokið var við að þróa gæðaviðmið fyrir framkvæmd raunfærnimats. Samningar tókust við tvo samstarfsaðila um að prófa viðmiðin í framkvæmd og lauk þeirri vinnu í apríl 2016. Unnið hefur verið úr athugasemdum og endanleg viðmið voru tilbúin til innleiðingar í júní 2016, en ekki hefur verið ákveðið hvort af innleiðingu verður, eða hvernig úttekt verður háttað.

Unnið var fjögurra mínútna myndband sem lýsir framkvæmd raunfærnimats auk samtala við einstaklinga sem hafa lokið raunfærnimati. Verkefnið var unnið með styrk frá EPALE en hlutverk FA var að leggja til uppbyggingu, áherslur og skrifa handrit. Myndbandið er almenn kynning á raun-

færnimati og er gert ráð fyrir því að það nýtist framkvæmdaðilum á kynningarfundum og í einstaklingssamtölum.

Á árinu 2016 var skipuð nefnd ASÍ og SA vegna bókunarinnar í kjarasamningum SGS, VR og Eflingar annars vegar og SA hins vegar um að meta nám/raunhæfni til launa á tveimur þrepum á grundvelli hæfnigreiningar starfa. Starfsmenn FA eru þeirri nefnd til ráðgjafar. Útbúið var minnisblað vorið 2016 um framkvæmd, álitæfni og undirbúning og tækifæri sem felast í því að gera hæfnikröfur og hæfni sýnilega, bæði fyrir starfsmenn og fyrirtæki. Minnisblaðið var lagt fyrir og útskýrt á fundi með nefndinni í sumarbyrjun 2016.

Fulltrúi FA á sæti í nefnd sem fjallar um möguleika á að koma á raunfærnimati á háskólastigi. Helsta verkefni FA þar er að miðla reynslu og einnig hafa tengingar á Norðurlöndum komið sér vel til að miðla þekkingu erlendis frá til nefndarinnar.

Talsvert er leitað til FA eftir upplýsingum um stöðu, árangur og framkvæmd raunfærnimats. Eitt af því sem vekur mikla athygli erlendis er þríhliða samstarf aðila vinnumarkaðarins og ríkis um fræðslumál og einnig hversu nákvæmar kostnaðartölur liggja fyrir. Á tímabilinu var tekið á móti hópum frá Ungverjalandi, Litháen og Færeyjum. Færeyingar eru að koma á raunfærnimati og hefur þróun þar tekið mið af reynslu Íslendinga. FA sendi fulltrúa til Færeyja til að stýra vinnustofum og flytja erindi á ráðstefnu í september 2016. Á ráðstefnu um raunfærnimat (AVA) í Ósló kynntu fulltrúar SA reynslu og framkvæmd Íslendinga á raunfærnimati. Einnig hefur verið tekið á móti nemum í háskólanámi, bæði til að kynna raunfærnimat og veita ráðgjöf um ritgerðasmiðar og efnistöð.

Kynning á stöðu raunfærnimats innanlands fór fram víða en helstu fyrirlestrar voru fluttir á Menntadegi ASÍ, Fræðslumorgni hjá SA, á ráðstefnu um raunfærnimat á háskólastigi, á tíu ára afmæli IÐUNNAR fræðsluseturs, og á fundi fræðslusjóða vegna verkefnisins Fræðslustjóri að láni.

Að beiðni Fræðslusjóðs var unnin kostnaðargreining fyrir raunfærnimat. Greindir voru verkþættir í raunfærnimati, tímar sem fara í framkvæmd verkþátta, umsýslukostnaður og önnur útgjöld. Verkefnið var unnið með þeim hætti að FA greindi verkþætti í samstarfi við þrjá fræðsluáðila sem síðan lögðu sjálfstætt mat á tíma sem varið var í framkvæmd þeirra. Síðan var fundað með þessum aðilum, niðurstöður ræddar og leitað eftir útskýringum á einstaka þáttum. Að því loknu var unnin samantekt fyrir Fræðslusjóð sem innihélt niðurstöður úr þessari vinnu ásamt útfærslum á breyttu greiðslulíkani og áhrifum þess á heildarúthlutun.

UMSJÓN OG ÞRÓUN Náms- og Starfsráðgjafar

Alls 13 fræðslu- og símenntunarmiðstöðvar sinna nú náms- og starfsráðgjöf. Samtals sinna verkefninu 25 – 27 ráðgjafar um land allt, í mismiklu starfshlutfalli. Þeir halda kynningarfundir á vinnustöðum, bjóða upp á einstaklingsviðtöl og hópráðgjöf, ásamt því að taka þátt í virkniaðgerðum fyrir atvinnuleitendur, verkefnum í raunfærnimati og þróun aðferðafræði í samstarfi við FA, meðal annars í gegnum erlend þróunarverkefni.

Markmið FA er að efla sérfræðiþekkingu í náms- og starfsráðgjöf innan framhaldsfræðslunnar með því að halda utan um samstarf ráðgjafa um allt land ásamt því að leita leiða til að efla gæði þjónustunnar með því að þróa aðferðafræði og endurgjöf frá notendum þjónustunnar.

Á árinu var haldinn heilsdags fræðslufundur með ráðgjöfum í febrúar og námskeið um áhugahvetjandi samtal var haldið í september. Námskeiðið tengdist GOAL verkefninu, sem jafnframt fjármagnaði það.

Á fræðslufundum er meðal annars aflað upplýsinga um þarfir markhópsins hjá náms- og starfsráðgjöfum og þeim miðlað inn í starfsemi FA. Fræðslu- og símenntunarmiðstöðvar skiluðu inn ársskýrslu um ráðgjöfina í byrjun árs og farið var yfir samantekt úr öllum skýrslunum á fundi ráðgjafanetsins í febrúar, sem og starfsáætlun ársins 2016. Fram kom meðal annars að best gengur að ná til einstaklinga í gegnum önnur verkefni. Markviss aðferðafræðin nýtist vel og mikilvægt er að efla samstarf við fyrirtæki og halda kynningar á vinnustöðum. Hvað námsþarfir varðar kom fram að fólk vill ljúka formlegu námi og stunda nám í heimabyggð. Einstaklingar leita oft til ráðgjafa vegna efasemda um eigin hæfni til náms og leita að stuttu námi til réttinda. Atvinnuleitendur eru núna færri vegna breyttrar stöðu á vinnumarkaði en hópurinn sem er eftir er þyngri og oft erfitt að fá þá til að mæta í viðtöl. Svo virðist sem þörfum í hópi atvinnuleitenda fyrir þátttöku í námsleiðum hafi verið mætt og leita þarf eftir fólki víðar, t.d. í gegnum fyrirtækin. Þörf fyrir ráðgjöf hefur aukist í hópi fólks af erlendum uppruna.

Fylgst er með tölulegum upplýsingum og skráningu í MySchool um brotthvarf nemenda úr framhaldsfræðslunni og er unnið að samræmingu á vinnubrögðum vegna stuðnings og eftirfylgni við nemendur.

Unnið er með reynslu og lærdóm af verkefnunum *Menntun núna* í þróun ráðgjafar í samstarfi við fyrirtæki og stofnanir

(fræðsluerindreki) og miðlað inn í starfið. Efnið var rætt á ráðgjafafundi á síðastliðnu ári, einkum út frá reynslu af því að vinna með brottfallsnema og fræðsluerindreka. Unnið hefur verið að verkefnum sem snúa að því hvernig best sé að ná til fyrirtækja og fleiri hópa, til dæmis *Worklife guidance* verkefni og GOAL sem fjallað er um annars staðar í þessari grein.

Áhersla er lögð á að kynna ráðgjöfum atvinnulífið og áherslur þess. Á ráðgjafafundi í febrúar fengu ráðgjafar þjálfun í að nota verkfærakistu Evrópuverkefnisins *Worklife Guidance* og einnig var safnað endurgjöf um verkfærakistuna til áframhaldandi þróunar hennar.

Unnið hefur verið að vefnum Næsta skref, einkum í lok ársins eftir að aukafjármagn barst frá ESB úr IPA verkefninu. Arnar Þorsteinsson hóf störf hjá FA við endurnýjun vefsins í ágúst síðastliðnum.

FA hefur samstarf við Náms- og starfsráðgjöf Félags- og mannvísindadeildar Háskóla Íslands um miðlun upplýsinga í náminu og aðkomu að vettvangsnámi nema. Nema í náms- og starfsráðgjöf í HÍ munu koma í starfsþjálfun í eina viku í september, þar sem miðlað er upplýsingum um framhaldsfræðsluna, starfsemi FA og náms- og starfsráðgjöfina. FA er samstarfsaðili HÍ í Nordplus verkefni (VALA) sem fór af stað haustið 2012, þar sem fjallað er um þróun og menntun ráðgjafa sem sinna fullorðnum. FA hefur það hlutverk að taka á móti erlendum nemum. Þeir nemendur hafa komið í heimssókn til FA á vorönn til þess að ræða hugmyndir að meistara- verkefnum í náms- og starfsráðgjöf og fá handleiðslu varðandi verkefni.

Starfsmaður FA hefur sótt fundi erlendis og hér á landi í ráðgjafaneti á vegum NVL. Í Stokkhólmi 24.–25. febrúar, á Íslandi 30.–31. maí og á Álandseyjum 15. og 16. september. Í ráðgjafanetinu hefur meðal annars verið unnið að undirbúningi ráðstefnu og að skrifum á skýrslu.

Worklife guidance er Erasmus+ verkefni, samstarfs- verkefni fimm landa þar sem fjallað er um að tengja saman aðferðir sem notaðar eru úti á vinnustöðum við náms- og starfsráðgjöf, greiningu fræðsluþarfa starfsmanna á vinnustöðum, raunfærnimat og mannauðsstjórnun. FA hefur verkefnastjórnun með höndum og tveir starfsmenn hafa tekið þátt í verkefninu. Unnið hefur verið að gerð verkfærakistu fyrir náms- og starfsráðgjafa til að vinna með í ráðgjöf við einstaklinga og fyrirtæki, þróa og prufukeyra þjálfunarverkefni fyrir ráðgjafa og undirbúa lokaráðstefnu verkefnisins. Afurðir verkefnisins birtast á vefsíðu sem verður öllum opin. Verkefninu lauk formlega 31. ágúst síðastliðinn.

Sótt var um Erasmus + KA1 mannaskiptaverkefni til að fara með hóp náms- og starfsráðgjafa símenntunarmiðstöðvanna í náms- og fræðsluferð til Oulu í Finnlandi sem farin var í lok september síðastliðinn. Þar voru meðal annars kynntar aðferðir Finnanna við að ná til fyrirtækja og stofnana og veita þeim ráðgjöf, ásamt því að heimsækja aðrar stofnanir sem sinna náms- og starfsráðgjöf.

GÆÐI Í FRAMHALDSFRÆÐSLUNNI

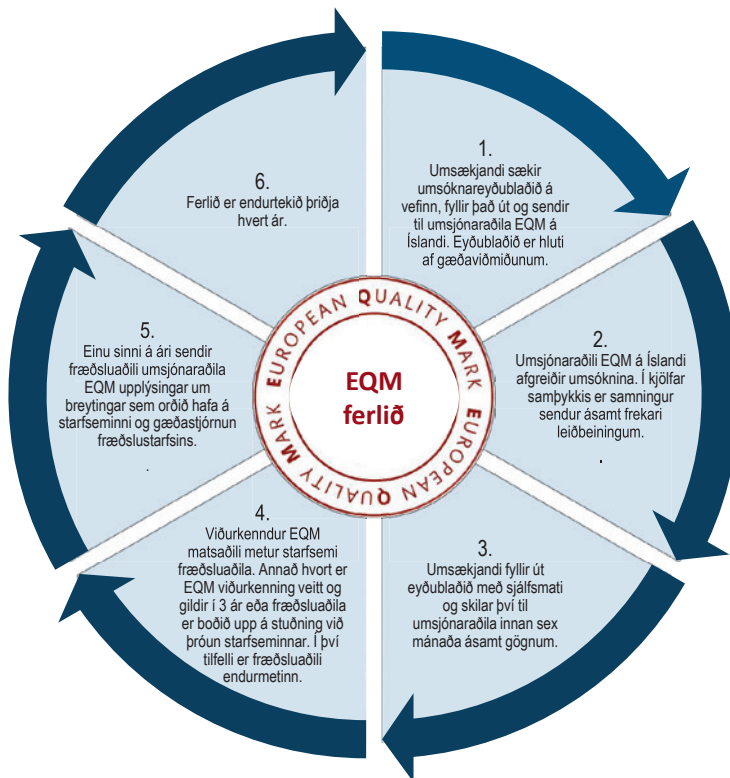
Frá árinu 2012 hefur verið unnið eftir gæðaviðmiðum evrópska gæðamerkisins, EQM (European Quality Mark) í þeim tilgangi að auka gæði fræðslustarfs. Í árslok 2015 höfðu 16 fræðsluaðilar hér á landi hlotið gæðavottun samkvæmt evrópska gæðamerkinu og 14 þeirra höfðu lokið þriggja ára vottunarferli. Gæðavottunarferli FA er nú vinnslu með MMS og MRN og byggir það á tillögu Verkefnahóps í fullorðins- og framhaldsfræðslu frá maí 2015 um gæðaverli í framhaldsfræðslu.

Markmið FA er að efla gæði fræðslustarfs með þróun á EQM gæðakerfinu í framhaldsfræðslu. Unnið er að mótun gæðakerfis þar sem veitt verður gæðavottun til þriggja ára í senn. Lokið verður við endurskoðun viðmiða í fræðslustarfsemi og auk þess unnið að nýjum viðmiðum í ráðgjöf og raunfærnimati sem notuð verða í nýju vottunarferli. Sérstök áhersla er lögð á að kynna ný viðmið fyrir fræðsluaðilum, veita ráðgjöf, miðla upplýsingum og stuðla að aukinni gæðavitund í framhaldsfræðslukerfinu.

FA hefur umsjón með gæðavottun fræðsluaðila hér á landi gagnvart þeim sem ekki hafa lokið þriggja ára gæðavottunarferli og birta upplýsingar á heimasíðu FA. Tveir fræðsluaðilar ljúka þriggja ára vottunarferli á þessu ári en hinir 14 bíða þess að nýtt ferli hefjist.

Þátttaka í Nordplus verkefninu *Quality assurance within adult education* þar sem endurskoðuð eru EQM gæðaviðmið og gæðauktækt og þróað námskeið fyrir gæðastjóra og úttektaraðila. Verkefninu lauk í ágúst 2016. Veffundur var haldinn með samstarfsaðilum í febrúar og lokafundur verkefnisins var í Tallinn í maí. Í verkefninu voru gæðaviðmið fyrir fræðslu endurskoðuð, þróað námskeið og kennslufni til að þjálfra matsaðila og/eða gæðastjóra og prentaður kynningar- bæklingur. Afurðir verkefnisins eru aðgengilegar á vefslóðinni www.europeanqualitymark.org.

Áframhaldandi þróun EQM gæðaviðmiða og vottunarferlis sem inniheldur þrjár stöðir framhaldsfræðslunnar,

fræðslustarfsemi, náms- og starfsráðgjöf og raunfærnimat. Búið er að útbúa viðmið fyrir náms- og starfsráðgjöf og fyrir raunfærnimat. Þessi viðmið hafa verið lesin yfir og prófuð hjá fræðsluaðilum og eru tilbúin til notkunar.

Við lok verkefnisins *Quality assurance within adult education* var verkefnahópurinn sammála um að vinna áfram að framgangi gæðakerfa í hverju landi fyrir sig. Umræður hafa verið um áframhaldandi samstarf fræðsluaðila sem tóku þátt í Nordplus verkefninu en ekki hefur verið mótað nýtt verkefni. Hér á landi er megináhersla lögð á þróun gæðakerfis í samstarfi við MMS og menntamálaráðuneytið (MRN) í því skyni að styrkja gæðakerfið og vinna að samræmingu á viðurkenningu fræðsluaðila og gæðavottun. Stefnt er að því að samræma ferlin við gæðavottun og viðurkenningu fræðsluaðila í þeim tilgangi að einfalda kerfið og gera það skýrara en nú er.

NEMENDABÓKHALD

Námsnetið/MySchool er í eigu Studia ehf. en Fræðslumiðstöð atvinnulífsins leigir afnot og greiðir fyrir aðlögun kerfisins. Námsnetið/MySchool hefur ólík viðmót fyrir kennara, nemendur og starfsmenn sem annast skipulag náms og umsýslu

gagna vegna námsins. Þrjú umsýslusvið eru í Námsnetinu/MySchool, það er Bekkir, Stök námskeið og Samskipti kennara og námsmanna.

Félagsmálaskóli alþýðu og 13 símenntunarmiðstöðvar sjá um nám samkvæmt námskrám sem FA skrifar og gefur út. Vegna þessa náms færa símenntunarmiðstöðvarnar nemendabókhalð í Námsnetið/MySchool. Framvegis, miðstöð símenntunar, hefur gert samning við Fræðslumiðstöð atvinnulífsins þess efnis að FA sjái um færslu upplýsinga í nemendabókhalðið. Tíu símenntunarmiðstöðvar, Starfsmennt, IÐAN fræðslusetur, Framvegis og Fræðsluskrifstofa rafiðnaðarins nota námsnetið í tengslum við skráningu og umsýslu gagna um náms- og starfsráðgjöf.

Gerðar voru nokkrar breytingar á viðmótinu vegna skráningar á viðtölum náms- og starfsráðgjafa. Helstu breytingarnar snéru að því að tryggja réttar upplýsingar við skráningu gagna en einnig voru gerðar breytingar í takt við óskir notenda til að auka skilvirkni við skráningu.

FA og Tækniskólinn skoðuðu í samstarfi möguleika á því að nota skráningakerfið Innu fyrir nemendabókhalð vegna raunfærnimats. Í framhaldi af því var ákveðið að gera tilraun með að skrá niðurstöður raunfærnimats í kerfið til að meta kosti þess og möguleika til áframhaldandi notkunar.

Síðsumars 2016 voru hafnar viðræður við þróunaraðila Innu um hugsanlega aðild FA og samstarfsaðila að Innu.

MIÐLUN UPPLÝSINGA UM STARFIÐ Í FRAMHALDSFRÆÐSLUNNI

Gátt er ársrit Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins og ber undir titillinn Ársrit um framhaldsfræðslu. Gátt kemur út í þrettánda skipti í tengslum við ársfund Fræðslumiðstöðvarinnar sem haldinn verður miðvikudaginn 30. nóvember 2016. Í ritinu er alhliða umfjöllun um framhaldsfræðslu á Íslandi og í Evrópu. Þema ársins er verkefni í þróun fullorðinsfræðslu og verður fjallað um það í fræðilegum greinum, reynslusögum og lýsingum á ýmsum möguleikum sem standa þeim til boða sem óska eftir fræðslu.

Gátt, ársrit Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins er dreift víða, meðal annars til símenntunarmiðstöðva, framhaldsskóla og bókasafna. Gátt er notuð til kennslu í þremur háskólum, Háskóla Íslands, Háskólanum á Akureyri og Listaháskóla Íslands, og er ritið einnig aðgengilegt á vef Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins, www.frae.is. Upplýsingum er einnig miðlað með ýmsum öðrum hætti, meðal annars með kynningarbæklingum, fréttabréfum, útgáfu námskráa og dreifingu þeirra, þátttöku í ráðstefnum og móttöku gesta, bæði innlendra og erlendra.

Í ár mun FA, í samstarfi við NVL, standa að þremur ráðstefnum og námskeiðum, sjá nánar í kaflanum um Norrænt tengslanet um nám fullorðinna.

Starfsemi FA var á tímabilinu kynnt fyrir á fimmta hundrað manns, þar á meðal fyrir hópum frá Norðurlöndum, Eystrasaltslöndum og Ungverjalandi. Kynningarnar hafa farið fram á fundum og ráðstefnum á Íslandi og erlendis. Umfjöllunarefni kynninganna var starfsemi FA, ráðgjöf í raunfærni-mati, Fræðslustjóri að láni og starfsmenntasjóðir.

Á árinu var fram haldið vinnu við að kynna það starf sem fram fer á vettvangi framhaldsfræðslu bæði fyrir almenn-ing og gagnvart öðrum skólastigum. Unnið hefur verið með fulltrúum Kvasis um þróun hugmynda um kynningarmál. Á fyrri helmingi ársins voru haldnir tveir fundir í hópnum. Þá var enn fremur unnið að kynningu á framhaldsfræðslunni í félagsmiðlum í upphafi árs í samstarfi við auglýsingastofuna ENNEMM.

UNDIRBÚNINGUR AÐKOMU NÝRRRA HÓPA UM FRAMHALDSFRÆÐSLU

Eitt af markmiðum FA er að nýta samlegðaráhrif í starfi sínu til hagsbóta fyrir hópa sem standa utan vinnumarkaðar, sérstaklega innflytjendur, fatlað fólk og hælisleitendur.

Lögd hefur verið áhersla á náms- og starfsráðgjöf fyrir innflytjendur, fatlað fólk og hælisleitendur og byggt á nálgun á upplýsingum úr *Menntun núna* verkefnum og *GOAL*, erlendu samstarfsverkefni sem lýst er sérstaklega hér á eftir.

GOAL verkefnið (Guidance and Orientation for Adult Learners) er unnið samkvæmt umsókn/áætlun sem hlaut styrk úr Erasmus Key Action 3. Mennta- og menningarmálaráðuneytið fól FA að taka þátt í umsókn í verkefnasjóð Erasmus + Key Action 3: Stuðningur við stefnumótun um framtíðarverkefni. Sjóðurinn veitir styrki í verkefni þar sem þróaðar eru nýjungar í menntamálum á stefnumótunarstigi í gegnum alþjóðlegt samstarf. FA tók þátt í forumsóknarferli og lokaumsóknarferli á árinu 2014 ásamt samstarfsaðilum. Verkefnið hófst formlega 1. febrúar 2015 undir forystu flæmska mennta- og menningarmálaráðuneytisins í Belgíu. Önnur samstarfslönd eru Holland, Tékkland, Slóvenía og Litháen. Að auki er matsaðili verkefnisins frá Bretlandi og fulltrúi frá Tyrklandi fylgist með þróuninni. Verkefnið er til þriggja ára og er unnið í samstarfi við Mímir-símenntun og Miðstöð símenntunar á Suðurnesjum, á þeirra svæðum. Í gegnum samstarf landanna verða þróaðar leiðir fyrir heildstæða þjónustu ráðgjafar sem beint verður að hópum samfélagsins sem síður sækja í nám. Áskoranir eru ýmiss konar og gengur misvel að ná í markhópinn inn í verkefnið. Áætlanir voru yfirfarnar og gögn útbúin fyrir fundi og þróuð áfram í kjölfar þeirra ásamt fundargerðum. Unnið var að fjármálum, samningar gerðir og upplýsingar skráðar fyrir ársskýrslu verkefnisins.

Unnið er að þróun tengslanets og að samstarfi tengdra hagsmunaaðila og stofnana fyrir þróun verkefnisins hér- lendis.

Í verkefninu hefur hingað til verið haldið fast í þá hug-mynd að verið sé að færa námsráðgjöf nær hópum sem hafa ekki sótt sér ráðgjöf áður og sækja síður í nám. Í gegnum verkefnið eru hagsmunaaðilar nú upplýstari um þá þjónustu sem er til staðar og geta vísað hver á annan eftir þörfum hvers einstaklings. Unnið er að því að efla það samstarf í þágu markhópsins.

Sérfræðingar FA hafa tekið þátt í að meta stöðu mála

fyrir framvindu og innihald verkefnisins. Í því felst meðal annars að lesa yfir matsgögn sem þróuð voru af breska matsaðil- anum og veita endurgjöf samkvæmt beiðnum og spurninga- listum hans, í samvinnu við Menntavísindastofnun.

Miðlun upplýsinga um verkefnið felst meðal annars í því að útbúa upplýsingaefni. Almenn kynningarbréf var útbúið fyrir hagsmunaaðila sem sniðið var fyrir hvern aðila og mögulegar útfærslur á samstarfi og þjónustunni.

NORRÆNT TENGLANET UM NÁM FULLORÐINNA

Norrænt tengslanet um nám fullorðinna (NVL) er starfrækt á vegum Norrænu ráðherranefndarinnar. FA hefur vistað NVL á Íslandi frá upphafi. Samningur er í gildi til loka ársins 2017 og gegnir Sigrún Kristín Magnúsdóttir starfi tengiliðs fyrir Íslands hönd.

NVL móðurnetið hefur fyrstu sex mánuði ársins haldið þrjá sameiginlega fundi. Fulltrúi Íslands sótti þá alla. Stjórn- endur þeirra stofnana sem vista NVL á Norðurlöndunum, ásamt fulltrúum landanna í sérstökum verkefnum sem lúta að fræðslu fullorðinna á vegum Evrópusambandsins sátu einnig fund í Helsinki í mars. Fulltrúi Íslands hefur umsjón með verkefni um færniþróun í atvinnulífinu. Að verkefninu koma tveir hópar, fjögurra manna stýrihópur og net með 12 fulltrúum frá aðilum vinnumarkaðarins. Það sem af er ári hefur netið haldið tvo fundi í febrúar og maí. Stýrihópurinn hefur haldið þrjá fundi á þessu ári.

Margir fundir hafa verið haldnir til undirbúnings þriggja ráðstefna á haustdögum 2016. Sú fyrsta verður haldin 9. nóvember í samstarfi við FA, Rannís, Euroguidance, EPALE og Erasmus+. Ráðstefnan markar upptakt að tengslaráðstefnu á vegum Erasmus+ og verður þar fjallað um hvernig hægt er að beita náms- og starfsráðgjöf til þess að ná til þeirra sem minnst menntun hafa í ljósi evrópskrar stefnu um nýja hæfni (New Skills Agenda for Europe). Arnheiður Gígja Guð- mundsdóttir og Fjóla María Lárusdóttir hafa ásamt fulltrúa NVL komið að undirbúningi ráðstefnunnar og hafa haft milli- göngu vegna tveggja aðalfyrirlesara á ráðstefnunni.

Í undirbúningi er námskeið fyrir leiðbeinendur/kennara í fullorðinsfræðslu sem Kennslufræðimiðstöð FA, Námsbraut um nám fullorðinna við Menntavísindasvið HÍ og NVL munu standa fyrir 1. desember 2016.

UM HÖFUNDINN

Sveinn Aðalsteinsson er framkvæmdastjóri Fræðslumið- stöðvar atvinnulífsins.

ABSTRACT

The year 2016 was the fourteenth operating year of the Education Training and Service Centre (ETSC) and the sixth year that its work is based on the Adult Education Act No. 27, 31 March 2010. According to the law, the ETSC target group are those adults on the job market who have not completed formal secondary school education. The aim of the ETSC is to offer this group an opportunity to add to their education or to enhance their position on the job market. Based on the act, a service contract has been made with the Ministry of Education, Science and Culture. The ETSC is not directly involved with the target groups but operates through its supporting parties which are the education centres and centres of continuous education within Kvasir- the Association of Lifelong Learning and Adult Education Centres, the centres of the trades and of the public service, fourteen education providers in all. According to the contract, ETSC administers the Education Fund. In addition to the projects that the Adult Education Act and the service contract stipulate, the ETSC hosts the Icelandic coordinator in the Nordic Network for Adult Learning (NVL) financed by the Nordic Council of Ministers and undertakes various collaborative projects linked to the responsibilities of the centre are financed by grants.